

[Начало](#) > ... > [Семейноправни Въпроси И Наследство](#) > [Родителска Отговорност — Родителски Права И Право На Лични Отношения С Детето](#) > Estonia

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Естония

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност означава право на упражняване на родителски права, което представлява задължението и правото на родител да се грижи за своето малолетно или непълнолетно дете. Упражняването на родителските права включва правото да се полагат грижи за личността на детето („упражняване на родителски права върху личността“), правото да се управлява имуществото на детето („упражняване на родителски права върху имуществото“) и правото да се вземат решения по въпроси, свързани с детето. Упражняването на родителските права върху имуществото включва правото и задължението да се управлява имуществото на детето, включително да се представлява детето. Това не изключва правото на детето да управлява самостоятелно имуществото си в предвидените от закона случаи.

Родителят има правомощия за вземане на решения във връзка с малолетно или непълнолетно дете, т.е. правото да взема решения по въпроси, свързани с ежедневието на детето („обичайно упражняване на родителски права“). Вземането на решения по ежедневни въпроси трябва обикновено да се разбира като вземането на рутинни решения, които се взимат често и нямат трайно въздействие върху развитието на детето. В допълнение към правомощията за вземане на решения даден родител, който разполага с правото на упражняване на родителските права, има и право на представителство по отношение на своето малолетно или непълнолетно дете. Родители, на които е предоставено съвместно да упражняват родителските права, имат право на съвместно представителство.

И двамата родители имат право на лични отношения с детето, което означава задължението и правото от страна на двамата родители да общуват лично с детето. Правото на родителите на лични отношения с детето не зависи от упражняването на правото на упражняване на родителски права. Родителите имат също така задължение за издръжка по отношение на своите малолетни или непълнолетни деца.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Взаимните права и задължения на родители и деца произтичат от произхода на детето, който се установява в съответствие с предвидената в закона процедура. Майката е жената, която ражда детето. Бащата е мъжът, от когото е заченото детето. Счита се, че дете е заченото от мъжа, който е имал брак с майката на детето към момента на неговото раждане, който е признан бащинството или чието бащинство е установено от съда.

Родителската отговорност под формата на упражняване на родителски права над дете се упражнява съвместно от родителите, които имат сключен брак. Ако родителите не са сключили брак помежду си към момента на раждането на детето, те упражняват съвместно родителските права, освен ако при подаване на документа за признаване на произхода не са изразили желанието си правото на упражняване на родителските права да се ограничи само до единия родител.

В случаите, когато нито един от родителите на малолетно или непълнолетно дете няма правото на представителство или когато произходът на детето не може да бъде установен, се назначава настойник на това дете. В такива случаи, упражняването на родителските права се полага на настойника. Ролята на настойника е да осигурява възпитанието на детето, както и да защитава неговите лични и имуществени интереси.

Законен настойник може да бъде пълнолетно физическо или юридическо лице с пълна юридическа дееспособност, например роднина на детето, трето лица или юридическо лице (дружество или орган на местното управление). Дадено юридическо лице се назначава за настойник, ако не може да бъде намерено подходящо физическо лице или ако родител е поискал това в завещание или договор за наследство. Юридическото лице е задължено да търси систематично настойници, които са физически лица, за лицата, които се намират под неговото настойничество, и да предоставя съвет и обучение на такива настойници.

До назначаването на законен настойник задълженията на настойниците се изпълняват временно от селската община или от градската управа по вписаното в регистъра на населението местопребиваване на детето, при условие че са изпълнени предпоставките за учредяване на настойничество. При изпълнение на задълженията на настойник селската община или градската управа имат правата и задълженията на законен настойник.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителските права по отношение на дете, те могат да се съгласят да дадат детето за осиновяване. Съгласието на родител за осиновяване няма да влезе в сила преди да са минали 8 седмици от раждането на детето, а молба за осиновяване не може да бъде подадена в съда преди влизането в сила на съгласието на родител. Със съгласието на родител детето може да бъде оставено на грижите на лицето, което желае да го осинови, преди влизането в сила на съгласието за даване на детето за осиновяване.

Ако на нито един от родителите на малолетно или непълнолетно дете не е предоставена представителна власт или не е възможно да се установи произходът на детето, съдът се произнася относно назначаването на настойник по собствена инициатива или въз основа на искане от страна на общински или градски орган или заинтересовано лице.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите са разведени или са разделени, те трябва да решат как да уредят бъдещи въпроси, свързани с упражняването на родителските права. Родители, на които е предоставено упражняването на родителските права, могат да се споразумеят да организират съвместно упражняване на правото на представителство, но всяка промяна в правото на упражняване на родителски права, включително прекратяването на съвместното упражняване на родителските права, може да се извърши единствено по съдебен ред.

Всеки родител има правото да поиска от съда в рамките на производство, образувано въз основа на подадена молба, упражняването на родителските права върху детето да му бъде прехвърлено частично или изцяло. Съдът може да се произнесе по спор за упражняване на родителските права и в рамките на исково производство, ако това се изисква във връзка с иска за развод или за плащането на издръжка.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родители, на които е предоставено упражняването на родителските права, могат свободно да организират съвместно упражняване на правото на представителство, но всяка промяна в правото на упражняване на родителски права, включително прекратяването на съвместното упражняване на родителските права, може да се извърши единствено по съдебен ред. Въпроси, свързани с упражняването на родителските права, се решават и се определят от съда по правно обвързващ начин. Когато разглеждат някой въпрос, касаещ дете, съдилищата се ръководят преди всичко от висшите интереси на детето, като вземат предвид всички обстоятелства и законния интерес на съответните лица. Споровете, възникнали във връзка с упражняването на родителските права, са семейноправни въпроси, които се разглеждат от съдилищата въз основа на подадена молба и се решават с постановяване на съдебно решение. За да бъдат определени правата на родител по отношение на дете, родителят трябва да подаде молба до съд.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Родители, на които е предоставено упражняването на родителските права, могат свободно да организират съвместно упражняване на правото на представителство, но всяка промяна в правото на упражняване на родителски права, включително прекратяването на съвместното упражняване на родителските права, може да се извърши единствено по съдебен ред. За да постигнат съгласие, родителите могат да използват и националната услуга за семейна медиация. Националната услуга за семейна медиация е предназначена за родители, които са се разделили или са в процес на разделяне, които имат едно или повече малолетни или непълнолетни деца заедно и които не са успели да постигнат споразумение по въпроси, свързани с условията на живот на детето (като например договорености за контакти или издръжка).

Националната услуга за семейна медиация е безплатна за родителите; за да получат достъп до нея трябва да се свържат със Съвета за социално осигуряване (*Sotsiaalkindlustusamet*). Резултатът от процеса за семейна медиация е споразумение за родителство, подписано от родителите. Одобреното от Съвета за социално осигуряване споразумение за родителство представлява изпълнително основание. Ролята на органа на местното управление, когато родителите се обръщат към службата за семейна медиация, е да ги подкрепя и съветва.

При определяне на процедурата за контакт с детето съдилищата действат и като органи за помирение в съдебното производство, като се опитват да постигнат споразумение между родителите относно контакта с детето. Съдът изслушва съответните страни възможно най-скоро и насочва вниманието им към възможността да използват помощта на семеен съветник, по-специално за да постигнат обща позиция относно упражняването на родителските права и отговорността за детето. Съдът може да спре производство, касаещо дете, при условие че спирането му няма да навреди в по-късен етап на висшите интереси на детето и ако съответните страни са готови да участват в консултации по извънсъдебен ред, или ако по мнение на съда делото може да бъде решено поради други причини, чрез споразумение между страните.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Компетентността на съдилищата включва въпроси, свързани с правото на лични отношения с децата, промяна в правото на упражняване на родителските права, възстановяване на правото на упражняване на родителските права, задължението за изплащане на издръжка и промени по искане на родител в размера на издръжката.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Взаимните права и задължения на родители и деца произтичат от произхода на децата, установен в съответствие с определената в закона процедура, което означава, че родителят, чийто потомък е детето, е задължен да се грижи за него. Взаимните права и задължения на родител и дете зависят от това на кого е предоставено упражняването на родителските права върху детето, т.е. ако упражняването на родителските права е предоставено само на единия родител, той може да взема решения по всички въпроси, касаещи детето, без първо да иска съгласието на другия родител.

Самостоятелното упражняване на родителските права върху дете може да бъде предоставено на родител от момента на раждането на детето, например в случаите, когато при подаване на документ за признаване на произход бащата изрази желанието си родителската отговорност да се упражнява само от единия родител. Единият родител може да получи правото да упражнява сам родителските права и в посочените по-долу три случая.

Даден родител получава правото да упражнява сам родителските права, ако той е подал молба до съда в рамките на производство, образувано въз основа на подадена молба, упражняването на родителските права върху детето да му бъде прехвърлено частично или изцяло. Обикновено даден родител подава молба за такова споразумение, когато родители, които упражняват съвместно родителските права, живеят разделени за постоянно, или ако поради някаква друга причина не желаят в бъдеще да упражняват съвместно родителските права.

Даден родител може да упражнява сам родителските права и в случаи, когато родителите упражняват съвместно родителските права, но правото на единия родител да ги упражнява е спряно. Ако самостоятелното упражняване на родителските права върху дете, предоставено на родител въз основа на закон или съдебно решение, е спряно и няма причина да се очаква, че основанията за спирането ще престанат да съществуват, съдът предоставя упражняването на родителските права на другия родител, ако това е в съответствие с висшите интереси на детето.

Съд предоставя упражняването на родителските права на другия родител и ако родителят, упражняващ сам родителските права, е починал или е бил лишен от тях, освен ако това не противоречи на висшите интереси на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако на родители е предоставено съвместно упражняване на родителските права, те упражняват тези права по отношение на своето дете и изпълняват свързаното с това задължение на своя отговорност и единодушно, като вземат предвид цялостното благополучие на детето. Родители, на които е предоставено съвместно упражняване на родителските права, имат също така право на съвместно представителство.

Ако родители, които упражняват съвместно родителските права, не успеят да постигнат съгласие по важен за детето въпрос, съдът може по искане от страна на родител да предостави правомощията за вземане на решение по този въпрос на единия родител. В случай на прехвърляне на правомощията за вземане на решения съдът може да ограничи тяхното упражняване или да наложи допълнителни задължения на родителя, упражняващ правомощията.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се

спазят и какви документи трябва да приложи към молбата си?

По спорове, свързани с упражняването на родителските права, се произнасят окръжните съдилища. При свързани с упражняването на родителските права спорове молителят трябва да подаде молба до окръжния съд за произнасяне на решение в рамките на производство, образувано по молбата. Молбата трябва да бъде подадена до окръжния съд по местопребиваване на детето.

В молбата трябва да се посочи името на съда, самоличността на молителя, засегнатото от делото лице и неговите деца, както и да се изложи ясно искането на молителя. Освен това в молбата трябва да се посочат фактите, като молителят трябва да изброи и представи доказателствата, с които разполага. Молбата трябва да бъде подписана от молителя или от негов представител. Ако е подписана от представител, към нея трябва да бъде приложено пълномощно или друг документ, удостоверяващ правомощията за представителство.

Молбата и писмените доказателства трябва да бъдат подадени в съда в писмен вид и на естонски език. Ако молба, искане, заявление, жалба или възражение, подадени в съда от страна в производството, не са на естонски език, съдът ще поиска от лицето, което ги представя, да предостави превод на естонски език до определена дата.

Въпроси, включващи определянето на правата на родител по отношение на дете и режима на лични отношения с детето, т.е. въпроси, свързани с упражняването на родителските права, могат да бъдат решени в рамките на исково производство, ако това е поискано като част от исково производство във връзка с развод или плащането на издръжка.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдилищата разглеждат въпроси относно упражняването на родителските права при подадена молба в съответствие с разпоредбите относно предявяването на искове, като вземат предвид установените различия по отношение на производства, образувани въз основа на подадена молба (вж. Гражданския процесуален кодекс (*tsiviilkohtumenetluse seadustik*) [1]).

При бързо производство, касаещо дете, съдът може да се произнесе само по иск за издръжка, предявен от родител, който живее отделно от малолетно или непълнолетно дете. Въпросите, свързани с упражняването на родителските права, не могат да бъдат разглеждани в рамките на опростена процедура. Това обаче са въпроси, които се разглеждат въз основа на подадена молба и следователно се различават от иск, който се предявява по общия ред. По отношение на въпроси, разглеждани по подадена молба, съдът сам установява фактите и събира необходимите доказателства за тази цел, освен ако не е предвидено друго по закон. Съдът не е обвързан от подадените молби или фактите, представени от страните в рамките на производството, нито от тяхната оценка на фактите, освен ако в закона не е предвидено друго. Изискванията за воденето на протоколи от заседанията и за връчване на документи също не са толкова строги. При въпроси, свързани с упражняването на родителските права, съдилищата могат също така да налагат мерки, за да уредят упражняването на родителските права или личните отношения с детето в хода на производството или за да гарантират бъдещото спазване на споразуменията.

Съдът може да прилага обезпечителни или временни мерки, ако е налице причина да смята, че неприлагането на мерките може да направи изпълнението на решението трудно или невъзможно. По семейноправен въпрос, по който се отсъжда въз основа на подадена молба, всеки съд, в рамките на чиято териториална компетентност трябва да се прилага съответната мярка, може да предоставя временна правна защита. Примерите за мерки включват предаването на детето на другия родител или изпълнението на задължението за законна издръжка, включително възможността да се поиска от ответника да плати издръжката по време на производството или да предостави гаранция за тази цел.

[1] Граждански процесуален кодекс (RT I 2005, 26, 197; RT I, 21.6.2014 г., 58).
Онлайн: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121062014058?leiaKehtiv>.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Ако съдът стигне до заключение, че физическо лице не е в състояние да заплати разходите за производството поради финансовото си състояние, той може да освободи лицето напълно или частично от разходите за правна помощ и плащането на държавни такси.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решение, постановено в производство, образувано въз основа на подадена молба, представлява съдебно решение, по отношение на което се прилагат разпоредбите относно съдебно решение, постановено по подадени иски, освен ако не е предвидено друго по закон. Жалба срещу съдебно решение относно упражняването на родителските права може да бъде подадена в съответствие с общите разпоредби, уреждащи производството по обжалване, ако жалбоподателят установи, че решението на първоинстанционния съд се основава на нарушение на законова разпоредба (например ако първоинстанционният съд е приложил неправилно материалноправна или процесуалноправна законова разпоредба). По горепосочените причини касационна жалба може да бъде подадена и пред Върховния съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Въпроси, свързани с упражняването на родителските права, се разглеждат в производство, образувано въз основа на подадена молба. При семейноправен въпрос, по който се отсъжда въз основа на подадена молба, съдът постановява решение, което подлежи на изпълнение от датата на влизането му в сила, освен ако не е предвидено друго по закон. Решение, постановено по въпрос въз основа на подадена молба, представлява изпълнителен инструмент. В случай че длъжникът не спазва доброволно решението относно упражняването на родителските права, то ще бъде изпълнено принудително в рамките на изпълнително производство въз основа на подадената от ищеца молба. За тази цел ищецът трябва да подаде молба до съдебен изпълнител по местожителството или местопребиваването на длъжника или по мястото, където се намира имуществото на длъжника. Когато въпросът касае личните отношения с дете, съдебният изпълнител ще работи в рамките на изпълнителното производство заедно с представител на органите на местното управление по пребиваване на детето или в изключителни случаи по местопребиваване на задълженото лице, който има опит във взаимодействието с деца. Ако е необходимо, съдебният изпълнител може да предложи на органите на местното управление детето да бъде настанено временно в заведение за социално подпомагане. Ако задълженото лице възпрепятства принудителното изпълнение, то може да подлежи на имуществена санкция.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съгласно Регламент (ЕО) № 2019/1111 на Съвета на Европа, с който се урежда компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечение на деца, решение, постановено в една държава членка, се признава в друга държава членка без изискване за специални процесуални действия. Този регламент се прилага за всички държави — членки на Европейския съюз, с изключение на Дания.

Решение, постановено в държава членка, отнасящо се до упражняването на родителската отговорност по отношение на дете, което подлежи на изпълнение в тази държава членка и е било връчено за изпълнение, ще се изпълнява в друга държава членка, ако по молба на всяка заинтересована страна е обявено за изпълняемо в тази държава. За тази цел до съда трябва да бъде подадена молба за декларация за изпълняемост.

Съдът, до който следва да бъде подадена молбата, може да бъде намерен [тук](#).

Страна, която иска или оспорва признаване или иска декларация за изпълняемост, трябва да представи:

а) копие от съдебното решение, предмет на молбата, отговарящо на условията за установяване на неговата достоверност, и

б) удостоверение за решенията относно родителската отговорност.

Формулярът е на разположение [тук](#)

Решение, отнасящо се до родителската отговорност на съпрузите, не се признава, ако:

а) това признаване е в очевидно противоречие с обществената политика в държавата членка, където се иска признаване, като се взема предвид най-добрият интерес на детето;

б) е било постановено *задочно*, ако на лицето, което не се е явило, не е връчен препис от исковата молба или равностоен документ своевременно и по такъв начин, че да му се даде възможност да организира защитата си, освен ако се установи, че това лице е приело решението без възражения;

в) по искане на всяко лице, което претендира, че решението нарушава родителската му отговорност, ако това решение е постановено без въпросното лице да получи възможност да бъде изслушано;

г) ако решението е в противоречие с издадено по-късно решение относно родителската отговорност, постановено в държавата членка, където се иска признаване;

д) ако решението е в противоречие с издадено по-късно решение относно родителската отговорност, постановено в друга държава членка или държавата на обичайното местопребиваване на детето, която не е членка на ЕС, при условие че по-късно издаденото решение отговаря на условията за признаване в държавата членка, където се иска признаване;

или

е) ако процедурата, предвидена в член 82 от Регламент (ЕС) № 2019/1111 на Съвета, не е спазена.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Съдът, до който следва да бъде подадена молбата, може да бъде намерен [тук](#).

Страна, която иска или оспорва признаване или иска декларация за изпълняемост, трябва да представи:

а) копие от съдебното решение, предмет на молбата, отговарящо на условията за установяване на неговата достоверност, и

б) удостоверението за решенията относно родителската отговорност, посочени в член 36 от Регламент (ЕС) № 2019/1111 на Съвета.

Формулярът е на разположение [тук](#).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Съгласно естонския Закон за международното частно право (*Rahvusvahelise eraõiguse seadus*) семейно-

правните отношения между дете и неговите родители се уреждат от правото на държавата по местопребиваване на детето.

Освен това Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата се прилага между държавите, които са страни по Конвенцията.

Определянето на приложимото право може да е предмет и на споразумения относно правната помощ. Република Естония е подписала споразумения относно правната помощ със следните държави:

- Договор между Република Естония, Република Литва и Република Латвия за правна помощ и правни отношения (1993 г.);
- Споразумение между Република Естония и Руската федерация за правно сътрудничество и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела (1993 г.);
- Споразумение между Република Естония и Украйна за правно сътрудничество и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела (1995 г.);
- Споразумението между Естония и Полша за предоставяне на правна помощ и правни отношения по граждански, трудови и наказателни дела (1999 г.).

Тъй като всички страни по споразуменията за правна помощ, сключени между Литва, Латвия и Полша, са също и страни и по Хагската конвенция от 1996 г., страните са решили да прилагат разпоредбите на Конвенцията при определяне на приложимото право.

[1] Закон за международното частно право (RT I 2002, 35, 217).

Онлайн: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13242136?leiaKehtiv>.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

■ Последна актуализация: 29/01/2025

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.